

วิธิตำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่าของนักเรียนในโรงเรียนบ้านบ่อน้ำใส เป็นการวิจัยที่ต้องศึกษาการบริหารงานของครูใหญ่ สภาพการปฏิบัติงานของครู กระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียน ตลอดจนความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียน ควบคู่ไปกับสภาพการดำเนินชีวิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน อันจะก่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่าของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น การได้มาซึ่งข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยต้องใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal interview) การวิจัยประเภทนี้ตัวผู้วิจัยคือเครื่องมือที่สำคัญที่สุด ต้องใช้เวลายาวนานในการเก็บรวบรวมข้อมูล (สุภางค์ จันทวานิช, 2530)

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การเลือกกรณีศึกษา
2. ข้อมูลที่ต้องการในการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. วิธีการเข้าภาคสนาม
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การตรวจสอบข้อมูล
7. การวิเคราะห์ข้อมูล
8. การนำเสนอข้อมูล

การเลือกกรณีศึกษา

ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในภาคอีสานใต้ จำนวน 1 โรงเรียน เป็นตัวอย่างประชากร ผู้วิจัยมีเกณฑ์และเหตุผลในการเลือกดังนี้

1. จากผลการวิจัยของ รัตนา รุจิรกุล (2521) พบว่าคุณภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ จุมพล วิเชียรศิลป์ (2527) พบว่าจังหวัดที่มีคุณภาพการศึกษาต่ำและต้องรีบเร่งแก้ไขปรับปรุง คือ สุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ หนองคาย และนครพนม ผู้วิจัยจึงเลือกโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาในภาคอีสานใต้ เป็นตัวอย่างประชากร คือ โรงเรียนบ้านบ่อน้ำใส

2. โรงเรียนบ้านบ่อน้ำใส เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มี 7 ห้องเรียน ตั้งแต่ชั้นเด็กเล็กถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีบุคลากรจำนวน 9 คน ได้แก่ ผู้บริหาร 1 คน ครูผู้สอน 7 คน นักการภารโรง 1 คน นักเรียน จำนวน 106 คน สัดส่วนจำนวนครูต่อนักเรียน 1:13 คน ท้าให้ผู้วิจัยเห็นสภาพการดำเนินงานของบุคลากร และกระบวนการจัดการภายในโรงเรียนได้อย่างชัดเจน

3. โรงเรียนบ้านบ่อน้ำใส เป็นโรงเรียนที่มีสภาพความพร้อมทางด้านจำนวนบุคลากร อาคารสถานที่ และงบประมาณที่สามารถทำให้โรงเรียนดำเนินงานด้านการศึกษาให้อยู่ในระดับดีได้ แต่นักเรียนกลับมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่สอดคล้องกับสภาพความพร้อมที่โรงเรียนมี ดังจะเห็นได้จากในบางระดับชั้น นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยในทุกกลุ่มประสบการณ์ไม่ถึง 50% (สถิติสำนักงานกลุ่มโรงเรียนประชาอุทิศ, 2535)

4. ในการเลือกระดับชั้นเพื่อเข้าทำปสังเกตการเรียนการสอนในห้องเรียน ผู้วิจัยแบ่งระดับชั้นเรียนเป็น 2 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษาตอนต้น (ป.1-4) และระดับประถมศึกษาตอนปลาย (ป.5-6) ผู้วิจัยเลือกชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 5 ด้วยเหตุผลดังนี้

4.1 ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 เป็นระดับชั้นที่นักเรียนมีความพร้อมทางด้านภาษาไม่มากนัก ยังไม่สามารถสนทนาโต้ตอบ หรือแสดงความคิดเห็นได้ เนื่องจากมีปัญหาเรื่องภาษาถิ่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นระดับชั้นที่นักเรียนสามารถพูดและเข้าใจความหมายของภาษาไทยได้ดีพอสมควร

4.2 ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยเลือกชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เนื่องจากในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นชั้นที่มีการเตรียมตัวนักเรียน เช่น การเร่งรัดการสอนเนื้อหา เร่งรัดการประเมินผลการเรียนตามจุดประสงค์ จัดสอนพิเศษแก่นักเรียน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการประเมินผลการเรียนปลายปี ซึ่งดำเนินการโดยคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ ท้าให้การเรียนการสอนไม่เป็นไปตามธรรมชาติ และ

ผู้สอนคือ ครูใหญ่ซึ่งเป็นตัวประชากรที่ใช้ในการศึกษาอยู่แล้ว ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 นั้นจะมีการเรียนการสอนในสภาพปกติ

4.3 เพื่อให้ได้ข้อมูลภาพรวม ผู้วิจัยจะเข้าไปสังเกตการเรียนการสอน การวัดผลและการประเมินผลในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 4 และ 6

ข้อมูลที่ต้องการในการวิจัย

ในการวิจัยผู้วิจัยต้องการข้อมูลระดับลึกดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน ได้แก่
  - 1.1 ประวัติ ที่ตั้ง พื้นที่เขตบริการ สภาพท้องถิ่น
  - 1.2 การใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียน
  - 1.3 ผลการปฏิบัติตามโครงการและแผนปฏิบัติงาน
  - 1.4 การหาและการใช้เงินนอกงบประมาณ
  - 1.5 การช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ ผลที่มีต่อการดำเนินงานการจัดการศึกษา
  - 1.6 การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนของโรงเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนของชุมชน เจตคติของชุมชนที่มีต่อครูในโรงเรียน
2. ปัจจัยด้านครูใหญ่และการบริหารโรงเรียน
  - 2.1 ภูมิหลังครูใหญ่
  - 2.2 สภาพการปฏิบัติงานของครูใหญ่ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของครู
  - 2.3 พฤติกรรมในขณะปฏิบัติงานของครูใหญ่ เช่น การมาปฏิบัติราชการ การออกจากสถานศึกษา
  - 2.4 การได้รับการยอมรับจากครูและสังคมภายนอก
3. ปัจจัยด้านครู
  - 3.1 ภูมิหลังครู
  - 3.2 พฤติกรรม การปฏิบัติงานและการปฏิบัติการสอนของครู เช่น การเข้าสอนตามเวลา การดูแลเอาใจใส่นักเรียน การแสดงอารมณ์ การลงโทษ เป็นต้น
  - 3.3 เจตคติต่อการทำงานของครูใหญ่ การยอมรับของครูต่อผู้บริหาร
  - 3.4 ปัญหาและความขัดแย้งของบุคลากร

4. บัณฑิตด้านนักเรียนและผู้ปกครอง

4.1 สภาพการอบรมเลี้ยงดู สภาพครอบครัว การดำเนินชีวิต

4.2 เจตคติต่อครอบครัว

4.3 พฤติกรรมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง เช่น ดื่มสุรา เล่นการพนัน ทะเลาะวิวาท ขยัน ประหยัด เป็นต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. ตัวผู้วิจัยนับเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุด (สุภางค์ จันทวานิช, 2533) การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา (An Ethnographic Study) เป็นการวิจัยที่ต้องใช้ตัวผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องมีความรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีการวิจัย ขอบข่ายปัญหา ตลอดจนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ผู้วิจัยจึงมีการเตรียมตัวโดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ลงทะเบียนเรียนวิชาการบริหารธุรกิจระดับปริญญาโทเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการบริหารธุรกิจ ซึ่งจะช่วยให้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารได้อย่างถูกต้อง

2. แบบบันทึกภาคสนาม เป็นแบบบันทึกที่สร้างขึ้นเพื่อบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกต สภาพการดำเนินงานของบุคลากร นักเรียนและผู้ปกครองรูปแบบของบันทึก แบ่งออกเป็น

2.1 วัน เดือน ปี / สถานที่

2.2 เหตุการณ์ เป็นการจดบันทึกสิ่งที่สังเกตและสัมภาษณ์ตามความเป็นจริง บรรยายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สถานที่ บุคคล เหตุการณ์ คำพูดของบุคคล สรุปรวมว่า ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร กับใคร และทำไม (Goetz, 1984) ในส่วนนี้จะไม่มีการตีความ

2.3 ตีความเบื้องต้น (Theoretical note) เป็นการตีความโดยใช้นักวิจัยแนวคิด ทฤษฎีประกอบการแสดงความคิดเห็น เน้นความหมายให้ชัดเจน และสร้างสมมติฐานชั่วคราว

2.4 ระเบียบวิธี (Methodological note) ผู้วิจัยจะบันทึกวิธีการที่

ประสบความสำเร็จ หรือความบกพร่องในการเก็บรวบรวมข้อมูล ความรู้สึกส่วนตัวของผู้วิจัย
ปฏิกิริยาของประชากร และข้อมูลที่ขาดหายไป (สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2535)

2.5 หมายเหตุ ผู้วิจัยใช้บันทึกชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้ถูกสังเกตและใช้บันทึกชื่อ
ข้อมูล เพื่อใช้แบ่งแยกลักษณะของข้อมูล เช่น ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง

3. แบบสังเกตการสอนของครู เป็นแบบสังเกตที่ใช้บันทึกการจัดกิจกรรมการ
เรียนการสอนของครู

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบบันทึกภาคสนาม

วัน เดือน ปี สถานที่	เหตุการณ์	ดีความ เบื้องต้น	ระเบียบวิธี	หมายเหตุ
				

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสังเกตการสอนในชั้นเรียน

ผู้สอนชื่อ ..... นามสกุล ..... สอนชั้น ..... วิชา .....
เรื่อง ..... เวลา ..... คาบ จำนวนนักเรียน ..... คน

ครั้งที่ วัน เดือน ปี	รายการสังเกต	บันทึกพฤติ- กรรมการสอน	วิเคราะห์	หมายเหตุ
	1. การเตรียมการสอน 2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2.1 การใช้เทคนิควิธีการสอน 2.2 การใช้สื่อประกอบการสอน 2.3 นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม 2.4 การเสริมแรง 2.5 การควบคุมชั้นเรียน 2.6 การมอบหมายงาน 2.7 การแนะนำเป็นพิเศษเมื่อนักเรียนต้องการ 3. บรรยากาศในชั้นเรียน 3.1 ความกระตือรือร้น 3.2 ความตั้งใจเรียน 4. การประเมินผล 4.1 การตรวจผลงาน 4.2 การประเมินผลก่อนเรียน ระหว่างเรียน หลังเรียน			

สรุปผลการสังเกต .....

.....

.....

4. แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non-structural interview) โดยผู้วิจัยเตรียมแนวคำถามหลักไว้ล่วงหน้า เป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด ผู้ถูกวิจัยมีอิสระในการตอบ ลักษณะการสัมภาษณ์จะเป็นแบบสนทนาซักถามแบบเจาะลึก ผู้วิจัยอาจจะบันทึกคำตอบจากการสัมภาษณ์ด้วยการใช้เครื่องบันทึกเสียง จดบันทึกในขณะที่สัมภาษณ์ หรือจดบันทึกภายหลังสิ้นสุดการสัมภาษณ์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และบุคคลในขณะสัมภาษณ์ ผู้วิจัยมีแนวการตั้งคำถามดังนี้

4.1 แนวคำถามหลักที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้บริหาร

4.1.1 ด้านการวางแผน

- ในการดำเนินการวางแผนบริหารงาน ท่านดำเนินการอย่างไร
- การปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน เป็นไปตามนโยบายและแผนปฏิบัติงานที่วางไว้หรือไม่ อะไรเป็นปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ

4.1.2 งานด้านวิชาการ

- งานด้านวิชาการของโรงเรียนมีการดำเนินการอย่างไร ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของการบริหารงานวิชาการคืออะไร แก้ปัญหาได้หรือไม่ อย่างไร
- การที่โรงเรียนของท่านไม่มีผลงานด้านวิชาการทั้งของครูและของนักเรียนปรากฏแก่สังคมภายนอก ท่านคิดว่าอะไรเป็นสาเหตุสำคัญ ทาาไม่จึงคิดเช่นนั้น
- ครูในโรงเรียนของท่านยอมรับ และให้ความร่วมมือกับการนิเทศภายในหรือไม่ เพราะอะไร

4.1.3 งานด้านบุคลากร

- ในการมอบหมายงานให้บุคลากร ท่านยึดหลักอะไร งานต่าง ๆ มีผลกระทบต่อการบริหารการสอนของครูอย่างไร
- ท่านใช้วิธีการใดในการสร้างขวัญและกำลังใจ ผลเป็นอย่างไร การดำเนินงานของท่านมีผลกระทบต่อการบริหารงานของครูอย่างไร

4.1.4 งานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

- ท่านมีวิธีการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างไร ผลเป็นอย่างไร
- สภาพท้องถิ่นและชุมชน มีผลต่อการดำเนินงานด้านการบริหารโรงเรียนของท่านอย่างไร ท่านมองเป็นเช่นนั้น

4.1.5 ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงาน

- การที่โรงเรียนของท่านมีความพร้อมทางด้าน จำนวนบุคลากร อาคารสถานที่ และงบประมาณ ท่านคิดว่าโรงเรียนของท่านได้ใช้ความพร้อมในด้านต่าง ๆ เหล่านี้ดำเนินงานให้โรงเรียนมีคุณภาพสอดคล้องกับสภาพความพร้อมหรือยัง
- การที่ยังมีบางระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำ ท่านจะอธิบายสภาพการณ์นี้อย่างไร
- ในการบริหารงานของท่านปัญหาสำคัญที่ท่านประสบคืออะไร ดำเนินการแก้ปัญหาอย่างไร ได้ผลเป็นเช่นไร

4.2 แนวคำถามหลักที่ใช้ในการสัมภาษณ์ครูเกี่ยวกับการดำเนินงานในโรงเรียน

- ใครเป็นผู้กำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน มีการดำเนินการอย่างไร ท่านเห็นด้วยหรือไม่ มีความรู้สึกอย่างไรต่อการดำเนินงานของผู้บริหาร
- งานที่ได้รับมอบหมายเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของท่านหรือไม่ เพราะเหตุใด ต้องการให้เป็นอย่างไร
- เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนอื่น ๆ ครูในโรงเรียนของท่านมีประสิทธิภาพและความสามารถเป็นอย่างไร ท่านมองเป็นเช่นนั้น
- เงินนอกงบประมาณที่โรงเรียนหาได้ ท่านคิดว่านำมาใช้อย่างประหยัดและคุ้มค่าหรือไม่ ส่วนใหญ่ใช้ในกิจกรรมใดของโรงเรียน
- หลังจากทีครูใหญ่ประชุมประจำเดือนแล้ว มีการแจ้งให้คณะครูได้ทราบอย่างชัดเจน และทันต่อเหตุการณ์หรือไม่ เพราะเหตุใด
- การวินิจฉัยสั่งการของครูใหญ่เป็นที่เข้าใจ พอใจของท่านและผู้ร่วมงานมากน้อยเพียงใด ท่านมีความรู้สึกอย่างไรต่อการปฏิบัติเช่นนั้น

- ครูใหญ่มีกาโรนิเทศ การติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของครู
อย่างไร ท่านมีความรู้สึกอย่างไรยอมรับหรือไม่ เพราะเหตุใด
- แผนงานและโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน ท่านคิดว่าประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว หากไม่จริงคิดเช่นนั้น อะไรเป็นสาเหตุสำคัญ
- การที่โรงเรียนของท่านมีความพร้อมทางด้านจำนวนบุคลากร
อาคารสถานที่ และงบประมาณ แต่กลับมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่สอดคล้องกับสภาพความ
พร้อมของโรงเรียน ท่านคิดว่ามีสาเหตุมาจากสิ่งใด
- มีความขัดแย้งในการปฏิบัติงานหรือไม่ มีสาเหตุจากอะไร แก้ไขปัญหา
ความขัดแย้งอย่างไร
- ท่านดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ
อย่างไรบ้าง ผลเป็นอย่างไร

4.3 แนวคำถามหลักที่ใช้ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับภารกิจ และการปฏิบัติ การสอน

- ท่านพอใจกับระดับชั้นที่ท่านสอนหรือไม่ เพราะเหตุใด นอกเหนือ
จากการสอน งานที่ท่านได้รับมอบหมายมีอะไรบ้าง งานต่าง ๆ เหล่านี้มีผลกระทบต่อ
เรียนการสอนหรือไม่ อย่างไร
- ในการสอนแต่ละครั้งท่านมีการเตรียมการสอนหรือไม่ มีปัญหา
การเตรียมการสอนอย่างไรบ้าง
- ท่านมีหลักในการเลือกกิจกรรม และจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
อย่างไร ใช้เทคนิควิธีการใดบ้าง
- ท่านมีปัญหาในการสอนวิชาใดบ้าง มีวิธีการแก้ปัญหาอย่างไร
- การที่นักเรียนพูดภาษาถิ่นเขมร เป็นปัญหาในการเรียนการสอน
มากน้อยเพียงใดในวิชาใดมากที่สุด มีผลต่อวิชาอื่นอีกหรือไม่ ท่านมีวิธีการแก้ปัญหาอย่างไร
- นักเรียนมีปัญหาเรื่องการขาดแคลนเครื่องเขียน แบบเรียน อุปกรณ์
เสื้อผ้า และอาหารกลางวันหรือไม่ ท่านแก้ปัญหาอย่างไร ท่านคิดว่าปัญหาเหล่านี้เป็นสาเหตุ
ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำหรือไม่ เพราะเหตุใด
- ปัญหาที่สำคัญที่เป็นอุปสรรคในการสอนของท่านคืออะไร ท่านแก้
ปัญหาอย่างไร

- ในทัศนะของท่านเกี่ยวกับการเลี้ยงดูของพ่อแม่ สภาพครอบครัว
ของนักเรียน มีผลต่อระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างไร ท่านไม่จึงเป็นเช่นนั้น

4.4 แนวคำถามหลักที่ใช้ในการสัมภาษณ์ครู เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง
คณะครูกับผู้บริหาร

- ในความรู้สึกส่วนตัวของท่าน ท่านมีความรู้สึกอย่างไรต่อครูใหญ่
ท่านเคยได้รับความช่วยเหลือและการดูแลเอาใจใส่จากครูใหญ่อย่างไร

- การพิจารณาความดีความชอบ ท่านคิดว่าได้รับการพิจารณาอย่าง
ยุติธรรมหรือไม่ เพราะเหตุใด

- การที่ครูบางคนไม่ได้รับการพิจารณาความดีความชอบให้ได้ 2 ชั้น
ท่านคิดว่าจะมีผลกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติงานของครู และความสัมพันธ์ของคณะครูใน
โรงเรียนหรือไม่ เป็นไปได้มากน้อยเพียงใดที่สิ่งเหล่านี้จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
นักเรียนด้วย

- ท่านต้องการทำงานอยู่ที่เดิม หรือต้องการย้ายสถานที่ทำงาน
เพราะเหตุใด

- ครูใหญ่ของท่านได้รับการยอมรับจากสังคมภายนอกหรือไม่ ท่านไม่
จึงคิดเช่นนั้น

- คณะครูในโรงเรียนให้การช่วยเหลือหรือร่วมงานกับท่านด้วยดี
หรือไม่ เพราะเหตุใด

- ท่านมีปัญหากับการปฏิบัติงานร่วมกับครูท่านอื่นหรือไม่ มีปัญหากับ
เรื่องใด ท่านแก้ปัญหายังไง

- ท่านคิดว่าท่านได้รับการยอมรับจากคณะครูและครูใหญ่หรือไม่

4.5 แนวคำถามหลักที่ใช้สัมภาษณ์ครู เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างครู กับ
ผู้ปกครอง

- ท่านเคยไปเยี่ยมบ้านผู้ปกครองนักเรียนหรือไม่ ไปด้วยเรื่องใด
ได้รับการต้อนรับและความร่วมมือจากผู้ปกครองอย่างไร

- ตามความคิดเห็นของท่าน ผู้ปกครองนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนต่ำมีการอบรมเลี้ยงดูลูกอย่างไร ให้ความสนใจและความสำคัญในเรื่องการศึกษาของ
ลูกมากน้อยเพียงใด อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้ปกครองให้ความสนใจและความสำคัญการ

ศึกษาของลูกน้อยกว่าที่ควร

- ท่านเคยชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบเกี่ยวกับการเรียนของนักเรียน หรือเคยขอความร่วมมือในการช่วยแก้ไขข้อหาของนักเรียนบ้างหรือไม่ ได้รับผลเป็นอย่างไร
- ท่านมีความรู้สึกอย่างไรเมื่อผู้ปกครองกล่าวว่า "หน้าที่ในการสอน ความรู้ ความประพฤติ ระเบียบวินัย ตลอดจนคุณธรรม จริยธรรมเป็นหน้าที่ของครู" ท่านไม่ จึงคิดเช่นนั้น

4.6 แนวคำถามหลักที่ใช้สัมภาษณ์ครูเกี่ยวกับเจตคติต่องานในอาชีพครู

มากน้อยเพียงใด

- ท่านมีความภาคภูมิใจกับผลงาน หรือประสบความสำเร็จในด้านใด บ้าง
- ท่านมีความพอใจกับเงินเดือนที่ได้รับในขณะนี้หรือไม่ เพียงพอต่อการใช้จ่ายหรือไม่
- เมื่อมีข้อหาด้านการเงินท่านแก้ข้อหาด้วยวิธีใด มีการหารายได้เสริมหรือไม่

การทำงานลดลงหรือไม่ เพราะเหตุใด

- ท่านพอใจ ภูมิใจในตำแหน่งหน้าที่และเกียรติที่ได้รับยกย่องจากสังคมมากน้อยเพียงใด ท่านไม่จึงคิดเช่นนั้น
- นอกจากการปฏิบัติงานที่โรงเรียนแล้ว ท่านต้องการร่วมงานกับครู โรงเรียนอื่นหรือไม่ เพราะอะไร

4.7 แนวคำถามหลักที่ใช้ในการสัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับการเรียน

- นักเรียนชอบวิธีการสอนของครูหรือไม่ เพราะอะไร ถ้านักเรียน เลือกครูประจำชั้นได้ นักเรียนจะเลือกครูคนไหน เพราะอะไร
- นักเรียนชอบมาโรงเรียนหรือไม่ เพราะอะไร
- นักเรียนมีจุดมุ่งหมายในอนาคตอย่างไร
- ครูเข้าสอนตรงเวลาไหม ขาดสอนบ่อยหรือไม่
- ในการสอนแต่ละครั้งนักเรียนอยากได้คะแนนมากน้อยเพียงใด

เพราะอะไร

- นักเรียนมีอุปกรณ์การเรียนเพียงพอหรือไม่ ถ้าไม่พอนักเรียนทำ
อย่างไร

- ครูให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนเรื่องใดบ้าง
- นักเรียนคิดว่าการเรียนมีประโยชน์ต่อนักเรียนอย่างไร
- ครูเคยไปเยี่ยมนักเรียน หรือผู้ปกครองที่บ้านบ้างหรือไม่ ไปด้วย

เรื่องใด นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรที่ครูไปบ้าน

4.8 แนวคำถามหลักที่ใช้ในการสัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับสภาพครอบครัว

- เมื่อนักเรียนมีปัญหาในการเรียน พ่อแม่หรือผู้ปกครองสนใจให้
คำแนะนำช่วยเหลือนักเรียนหรือไม่ ถ้าไม่ นักเรียนทำอย่างไร

- พ่อแม่หรือผู้ปกครองนักเรียนกำหนดเวลาให้นักเรียนทำการบ้าน
หรือไม่ ถ้าไม่นักเรียนทำอย่างไร

- พ่อแม่หรือผู้ปกครองนักเรียนให้ความสนใจและพูดคุยอย่างสนุกสนาน
กับสมาชิกในครอบครัวหรือไม่

- พ่อแม่หรือผู้ปกครองนักเรียนมีการทะเลาะกันให้นักเรียนเห็นหรือไม่
บ่อยแค่ไหน และด้วยเรื่องใด

- พ่อแม่หรือผู้ปกครองนักเรียนเคยพูดให้นักเรียนเห็นความสำคัญของ
การเรียนหรือไม่ อย่างไร

- นักเรียนช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครองทำงานอะไรบ้าง ต้องช่วยหารายได้
ให้แก่ครอบครัวหรือไม่ นักเรียนรู้สึกเช่นไรที่ได้ทำเช่นนั้น

- พ่อแม่หรือผู้ปกครองนักเรียนต้องการให้นักเรียนเรียนต่อในชั้น
มัธยมศึกษาหรือไม่ เพราะอะไร

4.9 แนวคำถามหลักที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียน

- ครอบครัวมีรายได้จากอะไรบ้าง นอกจากทำนาแล้วมีการหารายได้
เสริมอีกหรือไม่ รายได้เพียงพอกับรายจ่ายหรือไม่ ถ้าไม่พอกับปัญหาอย่างไร

- นักเรียนเคยเล่าเกี่ยวกับการเรียนให้ฟังหรือไม่ อย่างไร

- มีความต้องการที่จะส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนต่อในระดับสูง

ต่อไปหรือไม่ เพราะอะไร

- ครูเคยมาเยี่ยมบ้านผู้ปกครองบ้างไหม มาด้วยเรื่องใด ต้องการให้เป็นเช่นไร
- โรงเรียนเคยเชิญมาร่วมประชุม เพื่อชี้แจง ชาวคราวความเคลื่อนไหวของโรงเรียนบ้างหรือไม่ ท่านให้ความร่วมมือแก่โรงเรียนอย่างไร
- ท่านมีความพอใจกับผลของการที่บุตรหลานของท่านได้เรียนในโรงเรียนนี้เพียงใด เช่น ด้านความรู้ความสามารถ ความประพฤติ คุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น
- ท่านคิดว่าโรงเรียนสามารถดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมากน้อยเพียงใด หากไม่จึงคิดเช่นนั้น ท่านต้องการให้ครูดูแลบุตรหลานของท่านเป็นพิเศษในเรื่องใดบ้าง เพราะอะไร

วิธีการเข้าภาคสนาม

การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา (An Ethnographic Study) ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุด การเริ่มต้นทำงาน การสร้างความสัมพันธ์กับคณะครู และผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นในการเข้าโรงเรียนเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยปฏิบัติ ดังนี้

1. ดำเนินการขออนุญาต ขอเป็นครูช่วยสอน โดยทำการสอนวิชาคณิตศาสตร์ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 5 สัปดาห์ละ 10 ชั่วโมง
2. ปฏิบัติหน้าที่เช่นเดียวกับครูอื่น ๆ ได้แก่ ดูแลการเข้าแถวของนักเรียน การทำความสะอาดห้องเรียน บริเวณโรงเรียน การเข้าชั้นเรียนแทนเมื่อครูลา เป็นต้น
3. ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับคณะครูในโรงเรียน เช่น การเข้าร่วมประชุม กิจกรรมพิเศษ กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา และร่วมกิจกรรมชุมชน เช่น งานบุญ งานแต่งงาน งานศพ เป็นต้น

ดังนั้นบทบาทของผู้วิจัย คือ ดำรงตนเป็นครูคนหนึ่งในโรงเรียน เพื่อให้การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นไปอย่างตามธรรมชาติ และได้ข้อมูลในระดับลึกที่เป็นสาเหตุทางให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเข้าปฏิบัติงานในโรงเรียนเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระยะเวลา 6 เดือน คือ เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2536 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2537 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 (ระหว่างเดือนตุลาคม 2536) เป็นระยะที่ผู้วิจัยเข้าไปติดต่อกับและประสานงานกับผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งแจ้งทำความเข้าใจและสร้างความคุ้นเคยกับคณะครูเพื่อสร้างความเชื่อถือไว้วางใจในตัวผู้วิจัย ในระยะนี้ผู้วิจัยจะศึกษาเอกสาร หลักฐานต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น ประวัติโรงเรียน เอกสารเกี่ยวกับงบประมาณของโรงเรียน งานธุรการของครู โครงการแผนปฏิบัติการ หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือโรงเรียน ฯลฯ นอกจากนี้ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานของครูในโรงเรียนพร้อมกันไปด้วย

ระยะที่ 2 (ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2536 - กุมภาพันธ์ 2537) เป็นระยะที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานในโรงเรียน ได้แก่ สภาพการดำเนินงานของผู้บริหาร การปฏิบัติงานโดยทั่วไป การปฏิบัติการสอนของครู พฤติกรรมการแสดงออก และข้อมูลด้านอื่น ๆ ของนักเรียน ทั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เข้าก่อนการเข้าเรียน จนถึงเวลาเลิกเรียน (วันจันทร์-ศุกร์) ต่อจากนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านผู้ปกครองโดยการเยี่ยมบ้านนักเรียน

ระยะที่ 3 (ระหว่างเดือนมีนาคม 2537) เป็นระยะที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การวัดผลและการประเมินผลการเรียน ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-5 ดำเนินการโดยโรงเรียน และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นการวัดผลและประเมินผลที่ดำเนินการโดยคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ ๖ แบบทดสอบจากเขตการศึกษา 11 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเข้าไปสังเกตในห้องสอบและสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครูผู้สอน ครูใหญ่ กรรมการผู้คุมสอบ และรวบรวมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการเป็นหลัก แล้วจัดบันทึกข้อมูลที่ได้ลงในแบบบันทึกภาคสนาม

การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูลเป็นการตรวจสอบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ ผู้วิจัยจึงใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) (สุภางศ์ จันทวานิช, 2533) หรือ (Triangular methods) (สาลี ทองธิว, 2535) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่ง หลายแง่มุม และจากบุคคลหลาย ๆ ฝ่ายในการเก็บข้อมูลเรื่องเดียวกัน

การตรวจสอบความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. สังเกตพฤติกรรมและสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน และผู้ปกครอง ที่เป็นคนเดียวกันในเวลาที่แตกต่างกัน โดยสังเกตและสัมภาษณ์ทั้งช่วงเช้าและช่วงบ่ายในสถานที่ที่แตกต่างกัน คือ สังเกตและสัมภาษณ์ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังสัมภาษณ์บุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องสามารถให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้ได้ เช่น คณะกรรมการคุมสอบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน หัวหน้าสำนักงานกลุ่มโรงเรียน ผู้ใหญ่บ้านและนักเรียนคนอื่น ๆ ที่ไม่ได้ใช้เป็นประชากรในการศึกษา

2. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์และเอกสารต่าง ๆ ให้คณะครูได้มีส่วนร่วมในการศึกษา แสดงความคิดเห็น อภิปราย และแก้ไขร่วมกัน

3. ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการศึกษาเอกสารต่าง ๆ สังเกตและสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลเรื่องเดียวกัน

4. เมื่อเขียนรายงานจบ ผู้วิจัยนำไปให้ผู้ให้ข้อมูลได้อ่านทบทวนตรวจสอบว่าข้อมูลและการตีความนั้นมีความถูกต้องเที่ยงตรง ก่อนเขียนเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) คือ การจำแนกข้อมูลเป็นชนิด ๆ (Typological) ซึ่งหมายถึงขั้นตอนของเหตุการณ์ที่เกิดต่อเนื่องกัน (สุภางศ์ จันทวานิช, 2533) โดยใช้ทฤษฎีของ Lofland (1971) แยกออกเป็นกิจกรรม ความหมาย ความสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมในกิจกรรม และสภาพสังคม เป็นแนวทางในการจำแนกชนิดข้อมูล เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การกระทำ (acts) คือพฤติกรรมที่ผู้วิจัยสังเกตเห็นในเหตุการณ์ เช่น การสั่งการ การมอบหมายงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชา การมาปฏิบัติราชการ การปฏิบัติหน้าที่เวรประจำวัน การสอน การใช้สื่อการสอน เป็นต้น

2. กิจกรรม (activities) หมายถึง ชุดกิจกรรมตามเกณฑ์ปกติ (Norm) ที่เป็นแบบแผนตามปกติ เช่น ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การประชุม หน้าที่เวรประจำวัน กิจกรรมการเคารพธงชาติ กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้มีแบบแผน ขั้นตอนอย่างไร การรู้จักกิจกรรมทำให้รู้ว่าพฤติกรรมที่สังเกตเห็นนั้นเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตามแบบแผนหรือขั้นตอนตามปกติ หรือไม่ปกติ

3. ความหมาย (meaning) คือ การที่ครูใหญ่ ครู นักเรียน และผู้ปกครองให้ความหมายเกี่ยวกับการกระทำและกิจกรรม อาจเป็นความหมายเกี่ยวกับโลกทัศน์ ความเชื่อ ค่านิยม หรือทัศนคติ เช่น การที่ครูอธิบายชี้ให้เห็นแก่นักเรียนที่ทาผิดเป็นการสอนซ่อมเสริม การตรวจแบบฝึกหัดเป็นการประเมินผล การที่ผู้ปกครองไม่ดูแลเอาใจใส่นักเรียนในเรื่องการเรียนเพราะคิดว่าเป็นหน้าที่ของครู

4. ความสัมพันธ์ (relationship) คือ ความสัมพันธ์ระหว่างครูใหญ่ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และสภาพความพร้อมของโรงเรียน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ความสัมพันธ์ในที่นี้เป็นความสัมพันธ์ที่ได้จากพฤติกรรมทางสังคม จึงต้องมีคู่กระทำ พฤติกรรม กระทำโดยใครและทำกับใคร คู่กระทำมีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร การกระทำนั้นเป็นไปตามบทบาทของสถานภาพใดหรือไม่ อาจเป็นรูปของการเข้ากันได้ หรือความขัดแย้งกัน การพิจารณาความสัมพันธ์ดูจากสถานะ และบทบาทที่ผู้กระทำฝ่ายต่าง ๆ มีอยู่จะช่วยให้เข้าใจโครงสร้างของความสัมพันธ์ได้ดียิ่งขึ้น เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนของคณะครูโดยพร้อมเพรียงกัน แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบ ความสามัคคี และความสามารถของผู้บริหาร

5. การมีส่วนร่วมในกิจกรรม (participation) ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์หนึ่ง ๆ นั้น มีผู้กระทำได้แก่ใครบ้าง เป็นการมองขยายจากคู่ความสัมพันธ์ไปยังเหตุการณ์ทั้งหมดซึ่งจะทำให้สามารถมองเห็นภาพรวม และเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม เช่น การรับประทานอาหารเที่ยงของครู การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนของครู นักเรียน และผู้ปกครอง การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนของครู

6. สภาพสังคม (setting) หมายถึง ลักษณะทางกายภาพและทางสังคมของเหตุการณ์ ประกอบด้วยสถานที่ บุคคลที่อยู่ในสถานที่และลักษณะทางกายภาพอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ในห้องเรียน ในชุมชน เช่น การนั่งประชุมของครู การร่วมกิจกรรมภาคเข้าของครูและนักเรียน การจัดที่นั่งของนักเรียน การจัดห้องเรียน

ในการวิเคราะห์ผู้วิจัยจะพยายามหาคำตอบว่าสิ่งที่วิเคราะห์ เช่น การกระทำกิจกรรม ฯลฯ นั้น มีรูปแบบอย่างไร เกิดขึ้นได้อย่างไร เพราะเหตุใด และมีผลกระทบอย่างไร โดยการเก็บข้อมูลต่าง ๆ จากปรากฏการณ์หลาย ๆ อย่างเพื่อมาพิสูจน์และหาข้อสรุปรวม ซึ่งสามารถตอบคำถามได้ว่าปัจจัยด้านโรงเรียน ครูใหญ่และการบริหารโรงเรียน ครู นักเรียน และผู้ปกครอง มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำของนักเรียนอย่างไร นอกจากนี้ผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกประเภทข้อมูล แล้วนำมาหาข้อสรุปเป็นหัวข้อในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยยังใช้แนวคิดและทฤษฎีมาประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ด้วย แนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่

1. เกณฑ์มาตรฐาน ได้แก่ ขนาดโรงเรียน สัดส่วนจำนวนครูต่อจำนวนนักเรียน สัดส่วนจำนวนนักเรียนต่อห้องเรียน ระยะทางจากบ้านถึงโรงเรียน เป็นต้น

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์มาตรฐานวิเคราะห์สภาพความพร้อมของโรงเรียนเกี่ยวกับทรัพยากรทางการศึกษาในด้านจำนวนบุคลากร อาคารสถานที่ และงบประมาณ

2. กระบวนการบริหารโรงเรียน หมายถึง การพิจารณาเกี่ยวกับลำดับขั้นของการดำเนินงานต่าง ๆ ของผู้บริหารภายในโรงเรียน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยใช้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนของครูใหญ่

3. ทฤษฎีการจัดองค์การ

3.1 ทฤษฎีกระบวนการผสมผสานในองค์การ ทฤษฎีนี้ตั้งขึ้นจากผลงานวิจัยและวิเคราะห์ของ Bakke และ Argvris ซึ่งเป็นนักสังคมวิทยา ทฤษฎีนี้ใช้ในการจัดการคนที่มีความสามารถ ความตั้งใจ ความต้องการ และพฤติกรรมต่างกันให้เข้ามาร่วมงานให้กับองค์การให้ประสบความสำเร็จ และเกิดความพึงพอใจ

ผู้วิจัยใช้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการของครูใหญ่ บัญชีสัมพันธ์ของครูใหญ่กับคณะครู เจตคติของครูที่มีต่อการดำเนินงานของครูใหญ่ และเจตคติต่องานในอาชีพครู

3.2 ทฤษฎีพฤติกรรมทางสังคมขององศ์การของ จาคอบ เกท เซลล์ และ อีคอน กูบา (Jacob W. Getzels and Egon G. Guba)

ผู้วิจัยใช้วิเคราะห์พฤติกรรมในองศ์การที่จัดขึ้นเป็นระบบสังคมและความเป็นผู้นำของครูใหญ่

4. ทฤษฎีจูงใจในการปฏิบัติงานของมาสโลว์ (Maslow's general theory of human motivation) เป็นทฤษฎีที่ใช้อธิบายเกี่ยวกับมูลเหตุแห่งพฤติกรรมของมนุษย์ที่มีความต้องการ ซึ่งเป็นต้นเหตุให้เกิดแรงขับและแรงจูงใจให้บุคคลแสดงพฤติกรรมไปสู่จุดหมายปลายทางที่ต้องการ

ผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างขวัญและกำลังใจของครูใหญ่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู

5. จรรยาบรรณของครู พ.ศ. 2506 เป็นระเบียบที่วางไว้ให้ครูได้ยึดเป็นแนวทางในการปฏิบัติโดยคุรุสภา มีความสำคัญต่อการประกอบวิชาชีพครูเป็นอย่างยิ่ง ถ้าหากละเลยไม่ประพฤติปฏิบัติจะทำให้เกิดความเสื่อมทรามต่อวิชาชีพครู

ผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของครูใหญ่และการปฏิบัติงานของครู

6. วิธีสอนแบบต่าง ๆ เช่น การสอนแบบบรรยาย แบบสาธิต แบบทดลอง การสร้างสถานการณ์จำลอง การแสดงบทบาทสมมติ การศึกษานอกสถานที่ การอภิปราย การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทักษะการสอนของครู การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูใช้ในการสอนว่าเหมาะสมกับเนื้อหา วิชา และตัวผู้เรียนหรือไม่

7. หน้าที่ของครู หน้าที่ต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นว่าครูมีหน้าที่อย่างไร ควรทำสิ่งใดบ้าง

ผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์การปฏิบัติงานและการปฏิบัติการสอนของครู

8. กลุ่มทฤษฎีการเรียนรู้ โดยความคิดความเข้าใจ (Cognitive Theories) ได้แก่ กลุ่มทฤษฎีเกสตัลท์ (Gestalt Psychology) ทฤษฎีการเรียนรู้ของอีริกสัน (Erikson) การเรียนรู้ตามแนวคิดของกลุ่มทฤษฎีความคิดความเข้าใจนี้เกิดเรียงเนื่องมาจากการรับรู้สภาพการณ์โดยส่วนรวม วม่าช่เนื่องมาจากสิ่งเร้าเพียงสิ่งเดียว เน้นกระบวนการ

การทางสติปัญญา (Intellectual process) ของบุคคลว่ามีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ โดยเห็นว่า การเรียนรู้เกิดจากความรู้ ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ แล้วสามารถสรุป หรือสร้างความคิดรวบยอดที่เกี่ยวกับสิ่งนั้นแล้วนำไปใช้ในการแก้ปัญหาอื่น ๆ ได้

ผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์การสอนของครู การเรียนรู้ของนักเรียน บรรยาย-
ภาคในการเรียนการสอน

9. พฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ของเบนจามิน บลูม (Benjamin Bloom)
พฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้มี 3 ด้านคือ

1. พฤติกรรมด้านสติปัญญา (Cognitive Domain)
2. พฤติกรรมด้านกลการเคลื่อนไหว หรือพฤติกรรมเชิงทักษะ

(Psychomotor Domain)

3. พฤติกรรมด้านอารมณ์ ความรู้สึก เจตคติ และสำนึก (Affective Domain)

ผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์ความรู้ความสามารถ พฤติกรรมการแสดงออกของ
นักเรียน

10. องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางสติปัญญา สติปัญญาของคนจะมีพัฒนาการ
มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับอิทธิพล 2 สิ่ง คือ

1. พันธุกรรม (Heredity) เป็นลักษณะธรรมชาติที่ได้จากบรรพบุรุษ
2. สิ่งแวดล้อม (Environment) หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างใน

ชีวิต ที่แต่ละคนปะทะสัมพันธ์

ผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน ความรู้ความสามารถและ
สภาพครอบครัวของนักเรียน

การนำเสนอข้อมูล

การเขียนรายงานการวิจัย ผู้วิจัย เขียนรายงานตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย
มีลักษณะดังนี้

1. ข้อมูลที่เป็นจำนวน สถิติตัวเลข นำเสนอในรูปแบบของตาราง แผนภูมิ หรือ
แผนภาพตามความเหมาะสมและลักษณะของข้อมูล

2. เสนอข้อมูลโดยใช้วิธีการบรรยาย ซึ่งเป็นการนำเสนอข้อมูลส่วนใหญ่ในการเขียนรายงานการวิจัย โดยผู้วิจัยเขียนรายงานตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งมีลักษณะดังนี้

2.1 บรรยายสภาพชุมชนที่อยู่ในเขตบริการของโรงเรียน และสภาพการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน

2.2 บรรยายสภาพปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ปัจจัยด้านโรงเรียน ครูใหญ่และ การบริหารโรงเรียน ครู นักเรียนและผู้ปกครอง

2.3 บรรยายสภาพการดำเนินงานของผู้บริหาร และการปฏิบัติการสอนของครู

3. ในการเขียนรายงานการวิจัย ผู้วิจัยจะเขียนเป็นรายงานเบื้องต้นก่อนเพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้เพียงพอหรือไม่ และช่วยให้ผู้วิจัยต้องคิดสรุปข้อมูล ต่อจากนี้จึงเขียนเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย